

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.22>

МЕТОДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Наталія Новак

доктор економічних наук,

докторант

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-9929-1391

Анотація. З активним розвитком в Україні виробництва та обігу органічної продукції необхідно оцінювати сукупність різних чинників та ресурсів у цій сфері та інше. У глобальному публічному вимірі в цій сфері необхідно здійснювати адміністративно-правове забезпечення, щоб споживачі отримували дійсно безпечно, корисну та відповідачу високим стандартам їжу. Формування теорії та практичних рекомендацій у цій сфері здійснюється за допомогою певних способів дослідження – методів адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції, які в умовах сьогодення є не систематизованими. Крім того, не сформовані специфічні методи притаманні саме аналізованому предмету дослідження. Іншими словами нагальним є виявлення, систематизація та формування спеціальних методів адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції в Україні. У статті розкрито методи адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції. Визначено, що методів застосування є широкий спектр з урахуванням різних галузей права, в тому числі і економіки, і всі вони характерні для застосування у сфері виробництва органічної продукції. Наголошено, що важливою складною у сфері виробництва та обігу органічної продукції є метод оцінки вартості. Так звану справедливую вартість необхідно визначати за допомогою експертної оцінки, що здійснюється на професійній основі маркетологами. Однак негативним моментом цього методу є те, що наперед спрогнозувати ринкову ціну продукції в сільському господарстві дуже важко, оскільки такі ціни дуже часто можуть змінюватися під впливом попиту та пропозиції, товар має властивість швидко псуватися та втрачати товарний вид. Зроблено висновок, що методи адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції – сукупність загальних і спеціальних способів формування теорії адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції спрямована на зміцнення авторитету виконавчої гілки влади, щоб викликати в громадян реальну довіру до неї як провідного чинника забезпечення їхніх прав, свобод і законних інтересів та стати дієвим чинником у підвищенні ефективності цієї діяльності.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, виконавча гілка влади, методи, виробництво, обіг, органічної продукції.

METHODS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT IN THE FIELD OF PRODUCTION AND CIRCULATION OF ORGANIC PRODUCTS

Natalia Novak

Doctor of Economics,

Doctoral Student

Scientific Institute of Public and Space Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-9929-1391

Abstract. With the active development of production and circulation of organic products in Ukraine, it is necessary to assess the combination of various factors and resources in this area and more. In the global public dimension, there is a need for administrative and legal support in this area so that consumers receive truly safe, wholesome food that meets high standards. The formation of theory and practical recommendations in this area is carried out using certain methods of research – methods of administrative and legal support in the field of production and circulation of organic products, which in today's conditions are not systematized. In addition, no specific methods are inherent in the analyzed subject. In other words, it is urgent to identify, systematize and form special methods of administrative and legal support in the field of production and circulation of organic products in Ukraine. The article examines some methods of administrative and legal support in the field of production and circulation of organic products. It is determined that the methods of application are a wide range, taking into account various branches of law, including economics, and all of them are typical for application in the field of organic production. It is emphasized that an important complex in the field of production and circulation of organic products is the method of valuation. The so-called fair value must be determined by an expert assessment carried out on a professional basis by marketers. However, the disadvantage of this method is that it is very difficult to predict the market price of agricultural products, because such prices can often change under the influence of supply and demand, the product has the property of rapid deterioration and loss of appearance. It is concluded that the methods of administrative and legal support of production and circulation of organic products is a set of general and special methods of theory of administrative and legal support of production and circulation of organic products aimed at strengthening the authority of the executive branch to inspire real confidence in it as leading factor in ensuring their rights, freedoms and legitimate interests and become an effective factor in improving the effectiveness of these activities.

Key words: administrative and legal support, executive branch of power, methods, production, circulation, organic products.

METODY ZABEZPIECZENIA ADMINISTRACYJNO-PRAWNEGO W ZAKRESIE PRODUKCJI I OBROTU PRODUKTAMI EKOLOGICZNYMI

Nataliia Novak

*doktor nauk ekonomicznych,
doktorant*

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-9929-1391

Adnotacja. Wraz z aktywnym rozwojem produkcji i obrotu produktów ekologicznych na Ukrainie konieczne jest oszacowanie zestawu różnych czynników i zasobów w tym zakresie i inne. W globalnym wymiarze publicznym w tej dziedzinie konieczne jest zapewnienie administracyjno-prawne, aby konsumenci otrzymywali prawdziwie bezpieczną, zdrową i żywność o wysokim standardzie. Formowanie teorii i praktycznych zaleceń w tej dziedzinie odbywa się za pomocą pewnych sposobów badania metod zabezpieczenia administracyjno-prawnego w zakresie produkcji i obrotu produktami ekologicznymi, które w dzisiejszych czasach nie są usystematyzowane. Ponadto nieuskształtowane metody specyficzne są nieodłącznie związane z analizowanym przedmiotem badań. Innymi słowy, pilna jest identyfikacja, usystematyzowanie i tworzenie specjalnych metod administracyjno-prawnych w zakresie produkcji i obrotu produktami ekologicznymi na Ukrainie. W artykule przedstawiono metody zabezpieczenia administracyjno-prawnego w zakresie produkcji i obrotu produktami ekologicznymi. Ustalono, że istnieje szeroki zakres metod stosowania, biorąc pod uwagę różne gałęzie prawa, w tym ekonomię, i wszystkie są charakterystyczne dla zastosowania w dziedzinie produkcji produktów ekologicznych. Należy zauważyć, że ważnym składnikiem w zakresie produkcji i obrotu produktami ekologicznymi jest metoda szacowania wartości. Tak zwaną wartość godziwą należy określić za pomocą eksperckiej oceny przeprowadzanej w sposób profesjonalny – przez marketingowców. Jednak negatywnym punktem tej metody jest to, że bardzo trudno jest przewidzieć cenę rynkową produktów w rolnictwie, ponieważ takie ceny bardzo często mogą się zmieniać pod wpływem podaży i popytu, towary mają właściwość szybkiego uszkodzenia i utraty wartości handlowej. Wyciągnięto wnioski, że metody administracyjno-prawne zabezpieczenia sfery produkcji i obrotu żywności ekologicznej jest zbiór ogólnych i szczegółowych sposobów kształtowania teorii administracyjno-prawnego zabezpieczenia sfery produkcji i obrotu żywności ekologicznej ma na celu wzmocnienie autorytetu władzy wykonawczej, aby wywołać u obywateli prawdziwe zaufanie do niej jako głównego czynnika zapewnienia ich praw, wolności i interesów prawnych i stać się skutecznym czynnikiem w podnoszeniu efektywności tej działalności.

Słowa kluczowe: zabezpieczenie administracyjno-prawne, władza wykonawcza, metody, produkcja, obrót produktami ekologicznymi.

Вступ. В умовах сьогодення необхідність виробництва органічної продукції майже ні в кого сумніву не викликає. При цьому цей процес більшою мірою вимагає публічного адміністрування та спеціального і професійного громадського контролю.

Усі ці заходи насамперед регулюються нормами адміністративного права, адже публічним посередником між виробником органічної продукції і споживачем завжди виступає той чи інший суб'єкт публічного адміністрування. З активним розвитком в Україні виробництва та обігу органічної продукції необхідно оцінювати сукупність різних чинників та ресурсів у цій сфері та інше. У глобальному публічному вимірі у цій сфері необхідно здійснювати адміністративно-правове забезпечення, щоб споживачі отримували дійсно безпечну, корисну їжу, що відповідає високим стандартам. Формування теорії та практичних рекомендацій у цій сфері здійснюється за допомогою певних способів дослідження – методів адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції, які в умовах сьогодення є не систематизованими.

Крім того, не сформовані специфічні методи, притаманні саме аналізованому предмету дослідження. Іншими словами, нагальним є виявлення, систематизація та формування спеціальних методів адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції в Україні.

Науково-теоретичну основу становлять роботи як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, а саме: В. Авер'янова, О. Андрійко, В. Андрушенка, М. Ануфрієва, В. Артиша, Г. Атаманчука, Ф. Бавеса, В. Бакуменка, Г. Баоуракис, О. Бандурки, Р. Безуса, А. Берлача, Н. Берлач, І. Білоткача, Ю. Битяка, В. Бондарь, Н. Борд, Н. Буги, Т. Брагіна, А. Васиної, А. Васильєва, Х. Віллера, О. Вишневської, В. Галунька, В. Гармашова, В. Гарашука, Д. Гутмана, І. Голосніченка, В. Грановської, Т. ДеГрегори, Є. Додіна, А. Дубгарда, М. Драга, Д. Йосифовича, О. Непочатенка та інших. В умовах сьогодення питання адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції потребує наукового вивчення та дослідження.

Мета дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу теорії адміністративного права, методології в аналізованій сфері виявити, узагальнити та сформулювати спеціальні методи дослідження адміністративно-правового забезпечення виробництва й обігу органічної продукції в Україні

Основна частина. Є широкий спектр методів застосування з урахуванням різних галузей права, в тому числі і економіки, і всі вони характерні для застосування у сфері виробництва органічної продукції. Оскільки наше дослідження відбувається в адміністративно-правовій площині, тому частково дослідимо елементи методології, методи адміністративно-правового регулювання в зазначеній сфері.

Метод (від грецьк. «шлях до чого-небудь») у загальному значенні – це спосіб досягнення мети, певним чином упорядкована діяльність, як прийом практичного здійснення чого-небудь (Morozov, Shkaraputa, 2000: 198).

Адміністративно-правова діяльність уповноважених органів виконавчої влади характеризується застосуванням різноманітних адміністративних методів, включаючи встановлення обов'язковості вчинення певних дій, заборону певних дій, видачу різноманітних дозволів, здійснення реєстраційних дій, проведення контролю і нагляду, застосування економічних санкцій тощо (Averianov, 2007: 298).

Усі перераховані методи, що характерні для діяльності уповноважених органів, повністю застосовуються і у сфері розвитку виробництва та обігу органічної продукції. У своєму дослідженні ми не будемо зупинятись на загальних методах, розглянемо більш детально методи, характерні саме для сфери розвитку виробництва та обігу органічної продукції.

У процесі дослідження методології у сфері виробництва органічної продукції не обійтись без загальних методів, таких як індукція (від часткового до загального) та дедукція (від загального до часткового). Тобто в процесі використання індукції вивчають окремі однорідні факти, явища, узагальнюють і виводять загальне правило, в процесі дедукції на основі загальних правил вивчають часткові явища, факти.

Метод державного замовлення на певний вид органічної продукції, як-то молоко, яйця, м'ясо птиці та інші продукти. Держава, встановлюючи дефіцит певного товару, встановлює фіксовану ціну на товар та здійснює його закупку, що відбувається в європейських державах, крім того, сюди входить реалізація спеціальних програм продовольчої допомоги соціально незахищеному населенню. Держава надає субсидії для підтримки знижених споживчих цін на молоко, яйця, м'ясо птиці та деякі інші продукти, що становить сталі відносини між виробником-державою.

Щодо методу нарощування обсягів виробництва та обігу органічної продукції В. Семчик вказує, що Україні потрібно не зменшувати обсяги виробництва, не затримуватися на одному й тому ж рівні, а, навпаки, нарощувати виробництво зерна, створювати умови для подальшого розвитку зернового ринку, ринків цукру, інших сільськогосподарських культур. Для цього варто розвивати внутрішній аграрний ринок, наполегливо і на якісно новому рівні виходити на світовий ринок, завойовувати нові позиції (Semchik, 2005: 15).

Тісно пов'язаний із цим метод налагодження взаємодії процесів виробництва й споживання екологічно чистої продукції. Виробництво органічних продуктів харчування має бути *економічно вигідним* для виробника, що, ризикуючи власним капіталом, наважується розпочати діяльність, пов'язану з органічним сільським господарством, *економічно доцільним* для споживача, який, сплачуючи додаткову цінову надбавку, розраховує на якісні й натуральні продукти харчування, *виправданим* для держави, яка, вкладаючи ресурси в цей сектор у вигляді дотацій чи в інших формах, здійснює відповідну державну політику і очікує тривалого результату в цій сфері (Kramona-Taubadelia, Shtrive, 2004).

Із цього впливає метод підтримки добросовісної конкуренції. насамперед держава бере на себе забезпечення регулювання ринку та гарантує право на підприємницьку діяльність, забезпечує захист конкуренції у такій діяльності (ст. 42 Конституції України), що сприяє визнанню рівності учасників, недоторканості приватної власності, неприпустимості втручання в справи тощо. Своєю чергою державні гарантії підтримки конкуренції диктують необхідність встановлення єдиних правових основ ринку органічної продукції. Так, метод продовольчої безпеки, що є нині вкрай важливим, – це певний ступінь забезпеченості населення країни екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування, насамперед, вітчизняного виробництва за доступними цінами.

Агротехнологічний метод включає в себе відмову від використання хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив тощо. Використання районованих сортів насіння, що дасть змогу відновити природні ресурси, запобігти їх втратам та забрудненню навколишнього середовища.

Метод єдності економічного простору, вільного переміщення товарів, фінансів дає змогу ефективно використовувати різні фактори виробництва органічної продукції, проведення операцій із купівлі-продажу, забезпечити належну інформаційно-рекламну складову частину та прозорість ринку України, як всередині держави, так і за її межами, з метою ефективного задоволення попиту населення на органічну продукцію та послуги різних видів у цій сфері.

Важливою складною у сфері виробництва та обігу органічної продукції є метод оцінки вартості. Так звану справедливу вартість необхідно визначати за допомогою експертної оцінки, що здійснюється на професійній основі маркетологами. Однак негативним моментом цього методу є те, що наперед спрогнозувати ринкову ціну продукції в сільському господарстві дуже важко, оскільки такі ціни дуже часто можуть змінюватися під впливом попиту та пропозиції, товар має властивість швидко псуватися та втрачати товарний вид. Інший дисбаланс створює завезення імпортованих товарів, внаслідок чого органічна продукція стає неконкурентоспроможною.

Загалом, на наш погляд, дослідження проблем адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції в Україні має здійснюватися за допомогою відомих способів наукового пізнання.

Серед сукупності загальнонаукових методів пізнання головним має бути системний аналіз, завдяки якому будуть встановлені різноманітні зв'язки між різними правовими елементами та формувалась узгоджена модель системи й теорії адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції. На основі філософського діалектичного методу буде виявлено й, відповідно до законів діалектики, критично і глибинно проаналізовано суспільні, що дасть змогу дійти новітніх узагальнень і сформулювати наукову новизну найвищого рівня «вперше». Загальнонауковий метод дедукції може забезпечити пошук істини в колі загальноновизнаних цінностей права людини на здоров'я і безпечне довкілля. Своєю чергою метод індукції дасть змогу перетворити емпіричний матеріал і сукупність інших одиничних фактів на нову якісну наукову матерію.

Загальнологічні методи аналізу й синтезу зможуть знайти широке використання в дисертації з метою диференціації правової матерії та екологічної на окремі одиничні елементи та формування з цих «елементарних» часток адміністративно-процесуальних положень нової якості. Логіко-семантичний спеціальний науковий метод може знайти своє використання в усіх без винятку підрозділах дисертації. Його призначенням стануть критичний аналіз та узагальнення різноманітних думок учених щодо аналізованих проблем. Спеціальний юридичний метод наукового пізнання – формально-догматичний – без сумніву, буде використовуватися в усьому дослідженні. Він дасть змогу проаналізувати вітчизняне, міжнародне, зарубіжне законодавство та пам'ятки законодавства в так званому «чистому» вигляді без прив'язки його реальних суспільних відносин.

Методи правового прогнозування та юридичної техніки стануть провідними для розроблення напрямів і конкретних змін та доповнень до чинного законодавства і формування теорії адміністративно-правового забезпечення у сфері виробництва та обігу органічної продукції в Україні. Метод порівняльного аналізу дасть змогу здійснити компаративістську характеристику ефективного зарубіжного досвіду. Соціологічний метод допоміг провести соціологічне опитування й обробити його результати.

Висновки. Отже, методи адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції – сукупність загальних і спеціальних способів формування теорії адміністративно-правового забезпечення сфери виробництва та обігу органічної продукції, спрямована на зміцнення авторитету виконавчої гілки влади, щоб викликати в громадян реальну довіру до неї як провідного чинника забезпечення їхніх прав, свобод і законних інтересів та стати дієвим чинником у підвищенні ефективності цієї діяльності.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Том 1. Загальна частина / ред. колегія : В.Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 592 с.
2. Новак Н.П. Формування і реалізація стратегічних засад розвитку органічного виробництва у сільськогосподарських підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Випуск 4. С. 75–77.
3. Реформування сільського господарства в Україні: широке поле : наук. вид. / за ред.: Ш. фон Крамона-Таубаделя, Л. Штріве. Київ : Фенікс, 2004. 280 с.
4. Семчик В.І. Теоретичні засади формування організаційних та правових інститутів аграрного ринку. *Організаційно-правові проблеми розвитку аграрних і земельного ринків в Україні: Наук. доп.* Київ, 2005. С. 16–17.

References:

1. Averianov V.B. (2007) *Administrativne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine. Academic course: textbook]. Kyiv. TOV „Vydavnytstvo „Iurydychna dumka”. 592 p. [in Ukrainian].
2. Novak N.P. (2016) *Formuvannia i realizatsiia stratehichnykh zasad rozvytku orhanichnoho vyrobnytstva u silskohospodarskykh pidpryemstvakh* [Formation and implementation of strategic principles of organic production development in agricultural enterprises]. *Prychornomorski ekonomichni studii*. Vypusk 4. P. 75–77. [in Ukrainian].
3. Kramona-Taubadelia Sh, Shtrive L. (2004) *Reformuvannia silskoho hospodarstva v Ukraini: shyroke pole* [Agricultural reform in Ukraine: a wide field]. Kyiv. Feniks. 280 p. [in Ukrainian].
4. Semchik V.I (2005) *Theoretical bases of formation of organizational and legal institutes of the agrarian market* [Theoretical bases of formation of organizational and legal institutes of the agrarian market]. *Organizational and legal problems of development of agrarian and land markets in Ukraine: Nauk. ext.* Kiev. 2005. P. 16–17. [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.2.23>

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У СФЕРІ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ

Аріна Олійник

здобувач кафедри публічного управління та митного адміністрування

Університету митної справи та фінансів (Дніпро, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-3583-8458

Анотація. У роботі здійснено характеристику суб'єктного складу публічно-правових спорів у сфері захисту соціально-економічних прав людини. Автором здійснено класифікацію суб'єктів за змістом функціональної компетенції, за порядком створення уповноважених органів, діяльність яких визначає забезпечення реалізації соціально-економічних прав людини, за змістом відносин, пов'язаних із реалізацією соціально-економічних прав, за характером адміністративного провадження та іншими критеріями. У процесі здійсненого дослідження обґрунтовано доцільність перегляду законодавчого підходу розуміння такої адміністративно-процесуальної категорії, як «позивач у публічно-правовому спорі» у частині встановлення можливості подання адміністративної заяви не лише з метою захисту власного права чи охоронюваного законом інтересу, а і з метою забезпечення прав та інтересів окремої соціальної спільноти, що визначає необхідність внесення змін до чинного Кодексу адміністративного судочинства України.

Ключові слова: адміністративне судочинство, відповідач, провадження, позивач, суб'єкти, соціально-економічні права.